

trachtte te organiseeren ter bestrijding van de organisatie der collega's en ter ondersteuning van de ontworpen Reichsversicherungsordnung, schijnt nog niet geheel dood te zijn. Hij heeft een petitie tot den Rijksdag gericht, waarin de vrije artsenkeus wordt verworpen en verontwaardiging wordt te kennen gegeven over het plan om allen administratieven arbeid voor de ziekenfondsen te weigeren, als de Reichsversicherungsordnung onveranderd mocht worden aangenomen. Het is niet bekend, door hoeveel dozijnen artsen dit Reichsverband wordt gevormd. Merkwaardigerwijze spreekt de *Reichsbote* van „der *offiziöse* Reichsverband”. Zelfs een staatscourant wordt wel eens ondeugend, als gebeurt dit slecht bij vergissing (*Berl. klin. Wochenschr.*)

DROEVE TOESTANDEN IN OOSTENRIJK. — De dichotomie, het sieraad der zak-flora's en tevens de schandvlek van ons beroep, wordt niet alleen in Amerika theoretisch verdedigd en in Frankrijk practisch uitgeoefend, maar woekert ook in Oostenrijk onder onze vakgenooten. Sommigen eischen van den operator, wien zij patiënten toevertrouwen, een derde gedeelte van het honorarium, of nog meer. En de operator, om zich schadeloos te stellen, brengt den ondernemer der inrichting voor ziekenverpleging er toe, groote bedragen in rekening te brengen voor het gebruik van de operatiekamer en andere onkosten, of hogere kamerhuur te eischen, en deze dan aan den huisarts-colporteur uit te keeren. De eigenaars dier inrichtingen kunnen zich moeilijk verzetten tegen deze verkeerdheden, omdat zij vreezen, dat de zieken dan naar een meer gewilligen concurrent worden gestuurd. Maar, hoewel zij geen geneeskundigen zijn, is toch hun tegenzin zóó groot geworden, dat de „Zentralverband der Kur-und Heilanstaltenbesitzer in Oesterreich” aan de Aerztekammer te Weenen steun heeft gevraagd bij het bestrijden dezer euvelen.

Niet minder treurig is een geval, mede vermeld in de *Deutsche med. Wochenschrift*, dat de Aerztekammer als raad van eer heeft behandeld. Een arts heeft aan een groote broodfabriek aangeboden, gunstige geneeskundige attesten te leveren tegen 45 kronen per stuk. Hij kwam er met 47 voor den dag, maar het fraaiste was, dat de attestenschrijvers niets voor hun „moeite” hadden gekregen, en er „ingelopen” waren, zooals men altijd er in loopt, als men een attest afgeeft over iets, wat men niet kan beoordeelen. De man heeft nu het actieve en passieve kiesrecht voor de Aerztekammer verspeelt, maar als hij van f 1057.50 aftrekt, wat dit kiesrecht *hem* waard is houdt hij toch nog over.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

HET PASTEURISEEREN VAN MELK EN ZIEKTEKIEMEN.

Een artikel van FORSTER 1) over: „Het dooden van tuberkelbacillen door verwarming” doet het mij wenschelijk achten het volgende op te merken:

1°. Het pasteuriseeren van melk geschiedt hier te lande in den regel in *niet-ondergedompelde flesschen*.

---

1) FORSTER, dit *Tijdschrift*, 23 October 1909.

2°. FORSTER heeft het onderdampelen der flesschen bij de bereiding van ziektekiemvrije melk *niet* aanbevolen, zooals blijkt uit zijn mededeeling in de *Hygienische Rundschau* (1893¹⁾), en uit de nu door hem aangehaalde artikelen van LEVY en BRUNS (1901²⁾) en HIPPIUS (1901³⁾).

3°. Die onderdampeling is een *nieuwigheid*, blijkens de door FORSTER aangehaalde stukken van BEER (1906⁴⁾) en KONING (1909⁵⁾).

4°. Het is een open vraag of men, juist met het oog op de moeilijkheden, die de regeling der temperatuur bij het pasteuriseeren in de praktijk oplevert, dat onderdampelen moet aanbevelen boven het zetten der flesschen in het water, met het niveau van de melk *onder* dat van het water; men raadplege in dit opzicht het zoeven genoemde artikel van BEER.

5°. Bij de gewone wijze van pasteuriseeren laat zich in de melk, ook aan de oppervlakte, de verlangde temperatuur gemakkelijk aanbrengen, zooals een nauwkeurig onderzoek FORSTER had kunnen leeren.

6°. Om na te gaan of de door FORSTER en zijn leerlingen, op grond van het werken met *ondergedompelde glazen buizen*, verkregen resultaten met het oog op het doden van ziektekiemen bij het pasteuriseeren van melk onaanvechtbaar zijn, moet men de proeven nemen in overeenstemming met de in de praktijk gevolgde werkwijze.

7°. De onderzoekingen van DE GRAAFF en mij⁶⁾ omtrent het bacterium coli commune en later van mij omtrent tuberkelbacillen⁷⁾ hebben doen zien, dat die resultaten in dat opzicht *wel* aanvechtbaar zijn.

8°. Daarom heeft men niet het recht gepasteuriseerde melk *ziekttekiemvrij* te noemen en dient tegen den laatsten naam te worden *gewaarschuwd*.

9°. Nu FORSTER de gewone werkwijze in de praktijk niet gevolgd heeft, en ook overigens geen nieuwe gezichtspunten heeft bijgebracht, had hij niet moeten trachten zijn standpunt te redden, door met de ondergedompelde flesschen voor den dag te komen, tenzij in den vorm van een uitvoerig onderzoek omtrent het pasteuriseeren van melk in dergelijke *flesschen*.

---

1) FORSTER, Ueber die Einwirkung hoher Temperaturen auf Tuberkelbacillen, *Hygienische Rundschau*, 1 August. 1893.

2) LEVY und BRUNS, Ueber die Abtötung der Tuberkelbacillen in der Milch, durch Einwirkung von Temperaturen unter 100° C., *Hygienische Rundschau*, 15 Juli 1901.

3) HIPPIUS, Ein Apparat zum Pasteurisieren der Milch im Hause, *D. med. Wochenschr.*, 1901.

4) BEER, Het pasteuriseeren van melk in flesschen, *Weekblad voor Melkhygiëne*, 1906.

5) KONING, Biologische en chemische studies over melk, *Pharmaceutisch Weekblad*, 1 Mei 1909.

6) DE JONG en DE GRAAFF, De coli-contrôle der gepasteuriseerde melk, *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde*, Dl. 34, afl. 3. Idem. Pasteuriseeren van melk en colibacteriën, *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde*, Dl. 36, afl. 2.

7) DE JONG, Gepasteuriseerde melk en ziektekiemen. Voordracht voor de Melkhygiënische Vereeniging, Amsterdam, April 1907. Pasteurisation du lait et microbes pathogènes, notamment le bacille de la tuberculose, Congrès de Laiterie, September 1907. Dit *Tijdschrift*, 1909, Eerste helft n°. 3. *Centralblatt für Bacteriologie* XLVIII, 1908, Heft 5.

10°. Het moet in hooge mate verbazen, dat FORSTER, met zijn grondige kennis der physica, niet heeft willen begrijpen, dat het de in de praktijk gevolgde werkwijze is, die den doorslag geeft en dat men de waarde van een praktisch procédé niet mag beoordeelen, door onder *andere physische voorwaarden* te gaan werken. Ware FORSTER niet FORSTER, dan zou men geneigd zijn aan zijn grondige kennis der physica te twijfelen.

Leiden, 9 November 1909.

Prof. D. A. DE JONG.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen enz.

Reorganisatie burgerlijken geneeskundigen dienst in Ned.-Indië.

Door de regeering is ingediend een wetsontwerp tot verhooging der begrooting voor Ned.-Indië voor 1910, welke verhooging geschiedt ten behoeve van een reorganisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst. Zooals men weet, is verleden jaar een rapport uitgebracht door een commissie tot dat doel benoemd om zulk een reorganisatie voor te bereiden. In zijn memorie van toelichting tot dit wetsontwerp zegt de minister, dat in dit rapport *vijf* hoofdstellingen op den voorgrond treden n.l.: 1°. Scheiding van den burgerlijken en militairen geneeskundigen dienst is noodzakelijk. 2°. Een beter geregeld Staatstoezicht is voor den burgerlijken geneeskundigen dienst naast die scheiding het eerst noodige. 3°. De burgerlijke geneeskundige dienst heeft in Indië een tweeledige taak te vervullen, n.l. de zorg voor de openbare gezondheid door het nemen van hygiënische voorzorgsmaatregelen en de behandeling van zieken. 4°. Voor de volvoering van die taak dient zooveel mogelijk gebruik gemaakt te worden van krachten uit de bevolking voortgekomen. 5°. De behandeling van zieken onder de inlandsche bevolking zal in hoofdzaak van poliklinischen aard moeten zijn.

Van deze beginselen uitgaande deelt de minister een plan van reorganisatie mede. Er zal een afzonderlijk hoofdbureau voor den burgerlijken geneeskundigen dienst worden ingesteld bestaande uit een hoofdinspecteur, chef, een geneeskundig inspecteur, sous-chef, een inspecteur bestemd voor de geneeskundige inspectie op de buitenbezittingen en een inspecteur-pharmaceut. Voorts als administratief personeel een referendaris en een hoofdcommies en voorts eenige commiezen en klerken. Dit hoofdbureau zal een zelfstandige afdeling vormen van het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid. Voorts zal noodig zijn een afzonderlijk korps civiele inspecteurs voor den dienst. De tegenwoordige inspectie, waarmede de gewestelijke eerstaanzende officieren van gezondheid belast zijn, geeft geen intensief toezicht. Voor de buitenbezittingen, waar de ontwikkelingsgang minder vergevorderd is, kan deze inspectie blijven bestaan, voor Java, Madoera, Bali en Lombok is een andere regeling noodig. Daarvoor worden 3 inspecteurs en 5 adjunct-inspecteurs noodig geoordeeld; er zullen zijn 3 inspectie-afdeelingen ieder met een inspecteur aan het hoofd; in West-Java zal deze één adjunct-inspecteur onder zich hebben, in de beide andere inspecties twee. Voorts zal iedere inspecteur nog een inlandsch geneeskundige tot zijn beschikking moeten hebben.